

Making Space for Divine and Human Tears

By David Ingber

Romemu: Beit Midrash

“Suddenly you are awakened by a strange noise, a noise that fills the full field of your consciousness and then splits into several jagged strands, shattering that field, shaking you awake. The ram's horn, the shofar, the same instrument that will sound on hundred times on Rosh Hashanah, the same sound that filled the world when the Torah was spoken into being on Mount Sinai, is being blown to call you to wakefulness. ... The horn blows to usher in Elul, and it is blown every morning of the month of Elul as well, lest we forget and slip back, lest we surrender to the entropic pull of mindlessness.”

—R. Alan Lew, *This Is Real and Your Are Completely Unprepared: The Days of Awe as a Journey of Transformation*, pp.64-65

במדבר כ"ט:א'

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֳדָשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:

Numbers 29:1

In the seventh month, on the first day of the month, you shall observe a sacred occasion: you shall not work at your occupations. You shall observe it as a day when the horn is sounded.

מחזור לראש השנה - אשכנז, תפילת מוסף, יום ראשון של ראש
השנה, שופרות קכ"ח-קל"א

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים:

Machzor Rosh Hashanah Ashkenaz Linear, Musaf, First Day of Rosh
Hashana, Shofarot 128-131

Blessed are You, Adonoy, Who hears the sound of the *teruah* of His
people, Yisrael, with compassion.

Mahzor Lev Shalem

Commentary on Shofarot

After all these many repetitions of the word "shofar," the closing b'rakhah of the service of Shofarot omits the word. Instead, we praise God as the one who hears the t'ru'ah -- the staccato call -- of the people Israel. **Our collective cries have themselves become a kind of shofar.**

משנה ראש השנה ד'ט'
סֵדֶר תְּקִיעוֹת, שְׁלֹשׁ, שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ. שְׁעוֹר תְּקִיעָה כְּשֹׁלֵשׁ
תְּרוּעוֹת. שְׁעוֹר תְּרוּעָה כְּשֹׁלֵשׁ יְבָבוֹת.

Mishnah Rosh Hashanah 4:9

The order of the blasts: three sets of three each. The length of a
teki'ah is equal to three teru'ahs, and **the length of a teru'ah is equal**

to three sobs.

4

ראש השנה ל"ג ב:ט'-י"א

שִׁיעוֹר תְּרוּעָה כְּשֵׁלֶשׁ יְבָבוֹת. וְהַתְּנִיא: שִׁיעוֹר תְּרוּעָה כְּשֵׁלֶשׁה
שְׁבָרִים! אָמַר אַבְי: בְּהָא וְדַאי פְּלִיגִי, דְּכְתִיב: "יּוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה
לְכֶם", וּמְתַרְגְּמִינּוּ: "יּוֹם יִבְבָּא יְהֵא לְכוּן". וְכְתִיב בְּאַיְמִיה דְּסִסְרָא:
"בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְתִיבַב אִם סִסְרָא". מָר סָבַר גְּנוּחֵי גְּנָח. וּמָר
סָבַר יְלוּלֵי יְלִיל. תְּנוּ רַבָּנִין: מִיָּן שְׁבִשׁוּפָר? תְּלִמוּד לֹוֹמַר: "וְהַעֲבֵרְתָּ
שׁוּפָר תְּרוּעָה".

Rosh Hashanah 33b:9-11

§ The mishna continues. **The length of a *terua* is equal to the length of three whimpers.** The Gemara asks: **Isn't it taught** in a *baraita* that **the length of a *terua* is equal to the length of three *shevarim*,** i.e., broken blasts, which presumably are longer than whimpers? **Abaye said:** In this matter, the *tanna'im* **certainly disagree.** Although the first *baraita* can be reconciled with the mishna, this second *baraita* clearly reflects a dispute. **As it is written:** **"It is a day of sounding [*terua*] the *shofar* to you"** (Numbers 29:1), and we translate this verse in Aramaic as: **It is a day of *yevava* to you.** And to define a *yevava*, the Gemara quotes a verse that is written about the mother of Sisera: **"Through the window she looked forth and wailed [*vateyabev*], the mother of Sisera"** (Judges 5:28). One **Sage**, the *tanna* of the *baraita*, **holds** that this means

moanings, broken sighs, as in the blasts called *shevarim*. **And** one **Sage**, the *tanna* of the mishna, **holds** that it means **whimpers**, as in the short blasts called *teruot*. § **The Sages taught** in a *baraita*: **From where** is it derived **that** the soundings of Rosh HaShana must be performed **with a shofar**? **The verse states:** “**Then you shall make proclamation with the blast of the shofar** on the tenth day of the seventh month; on the Day of Atonement you shall make proclamation with the *shofar* throughout all your land” (Leviticus 25:9).

5

שופטים ה':כ"ח

בְּעֵד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִסְרָא בְּעֵד הָאֲשָׁנָב מִדוּעַ בָּשָׂשׁ
רִכְבוֹ לָבוֹא מִדוּעַ אֶחְרוֹ פַּעֲמֵי מְרַכְבוֹתָיו:

Judges 5:28

Through the window peered Sisera's mother,

Behind the lattice she whined:

“Why is his chariot so long in coming?

Why so late the clatter of his wheels?”

Background to the following source:

Sisera is the general of the Canaanite army. The Canaanites oppress the people of Israel in the time of the Judges (who come between Joshua and the kings of Israel). God sends Deborah the prophetess and Barak to lead

the people of Israel against them. With God's help, the people of Israel are victorious and Sisera flees. Sisera comes upon the tent of a woman named Yael. Yael pretends to take Sisera in but instead she kills him with a tent peg while he is sleeping.

Soon after the victory, Deborah sings a long poem to God praising Him and thanking Him for their victory. The verse below is taken from Deborah's song.

משנה תורה, הלכות תשובה ג'ד'
אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב רמז יש בו
כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו
במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם.

Mishneh Torah, Repentance 3:4

Even though [the reason] the shofar is blown on Rosh Hashanah is because of a biblical mandate, it still has a hint at some meaning, as if it says, “Wake up, you sleepers from your slumber, get up from your nap, nappers. Sift through your actions and return with repentance (*teshuvah*), remember your Creator.

Rabbi Aryeh Ben David

Maimonides writes that the blast of the shofar comes to wake us up, a shock forcing us to engage more fully with reality. What is the shofar waking us up to? The wake-up blast – “*Tekiah*” – is always followed by the

broken blasts of *Truah* or *Shvarim*. The shofar comes to wake up to *Truah*, to brokenness.

7

תהלים ל"ד:י"ט

קָרוֹב יְהוָה לְנֹשְׁבְרֵי לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי רֹחַ יוֹשִׁיעַ:

Psalms 34:19

The LORD is close to the brokenhearted;
those crushed in spirit He delivers.

8

בעל שם טוב, לראש השנה ויום כפור ז':א'
כתיב (בפ' תצא) כי יקרא קן צפור וכו' שלח תשלח את האם וגו',
ופירשו בתיקונים (תיקון ו' ל"ט ע"ב) כדי לעורר רחמים, דיימא
קודשא בריך הוא כל עופא מעורר רחמין על עופין דיליה, ולית
מאן דמעורר רחמים על בני, בהאי שעתא יימא קודשא בריך הוא
(ישעיה מ"ה) למעני למעני אעשה, אנה קן וציפרין קדישין, רבונא
דעלמא אימת תפתח היכל קן ציפור (עיין זוה"ק שמות ד"ז ע"ב
ודף ח') ויצא משם משיח מלובש בלבושי נוקמא, אימתי ירוחם
משיח, כמו שכתוב במדרש כונן שהוא ביסורין גדולים בשלשלאן
דפרזלא, ומלכי בית דוד ונביאי ישראל מנחמים אותו שיצא
לחירות, ושלשלאות דפרזלא שעליו מתנתקות, אימת מקימי מעפר
דל מאשפות ירים אביון (תהלים קי"ג) ועריכת נר לבן ישי משיחך,

אימתי יעמוד מיכאל על ההר ויקרא ובא לציון גואל לשון הפייט
בגאולה לשבת ראשון, אחר פסח:

9

קדושת לוי, בראשית, בראשית ג'
עוד יבואר בראשית ב' ראשית השם יתברך משפיע שפע ואנו
בתפלתנו עושים צימצום בהשפע כל אחד לפי הרצון שלו זה
עושה צימצום עם אותיות חיים לחיים. וזה עם אותיות חכמה
לחכמה. וזה עם אותיות עושר לעושר וכן לכל הטובות כל אחד
כרצונו. והנה כל מה שיש ברוחניות יש כמוהו בגשמיות. והנה
בגשמיות יש קול ודיבור הקול הוא כלול והדיבור הוא הצימצום
להקול באותיות הדיבור. והנה כן בראש השנה הקול שופר הוא
השפע מהבורא ברוך הוא הוא הכלול. ומה שאנו אומרים מלכיות
זכרונות ושופרות הוא הצימצום שאנו מצמצמים בהאותיות את
השפע מהבורא ברוך הוא כל אחד כפי הרצון שלו הנה זה
שהשפע נשפע כלול מהבורא יתברך זה הוא בחינת תורה
שבכתב וזה שאנו עושין צימצום בהשפע עם האותיות הוא בחינת
תורה שבעל פה, כי תורה שבעל פה הוא ברצון ישראל כאשר
הם עושין הפירוש בהתורה שבכתב. וזהו בראשית ב' ראשית
תורה שבכתב ושבעל פה:

Another explanation of "Bereshit": two beginnings [b reshit] - The Holy Blessed Name makes the Flow flow and we, with our prayers, do a contraction on the Flow, every one according to their desire. This one does a contraction with the letters LIFE for life. And this one with the letters WISDOM for wisdom. And this with the letters WEALTH for wealth, and so for all goodness according to their will. And behold, for everything that exists in a spiritual level there exists a correspondent to the physical level. And behold in the physical level there is sound, and speech, the sound is the general and the speech is the contraction of the sound into the letters of speech. And behold the same [happens] on Rosh Hashanah: the sound of the shofar is the Flow from the Blessed Creator, that is the general. And what we say, Malkhuyot, Zikhronot, Shofarot is the contraction that we make of the Flow of the Blessed Creator with the letters - every person according to their will, behold, the Flow that flows in general from the Blessed Creator is the aspect of Written Torah, and this that we do, the contraction of the Flow with the letters is the aspect of Oral Torah, since Oral Torah is in the will of Israel, as they do the explanation of the Written Torah. And this is two beginnings [reshit], Written Torah and Oral Torah.

פניני הלכה, 'מים נוראים ב':א':ד'

"בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה: עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה (דברים י, א), והעבירו שופר בכל המחנה, שהרי משה עולה להר, שלא

יטעו עוד אחר העבודה זרה. והקב"ה נתעלה אותו היום באותו שופר, שנאמר (תהלים מז, ו): עָלָה אֱלֹקִים בְּתִרוּעָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר. ועל כן התקינו חכמים שיהיו תוקעים בשופר בראש חודש אלול בכל שנה ושנה" (פרקי דר' אליעזר מו). ובחרו לעורר את העם על ידי קול השופר, מפני שיש בכוחו להזהיר את העם מלחטוא ולעורר את הרבים לעשות תשובה (טור וב"י או"ת תקפא, א).

Peninei Halakhah, Days of Awe 2:1:4

On Rosh Hodesh Elul, God said to Moshe, "Come up to Me on the mountain" ([Shemot 24:12](#)). **The shofar was then blown in the camp, to let it be known that Moshe was ascending the mountain again and that Israel must not repeat their mistake.** God ascended on that day through those same shofar blasts, as we read, "God ascends with a blast (*teru'a*); the Lord, with the sound of a shofar" ([Tehilim 47:6](#)). Therefore, the Sages ordained that the shofar be blown each year on Rosh Hodesh Elul. (*Pirkei De-Rabbi Eliezer* 46) They chose to have the shofar serve as a wake-up call for the people, because it has the power to discourage people from sinning and to awaken the masses to repent (*Tur* and *Beit Yosef*, OH 581:1).

Rabbi Danya Ruttenberg, *On Repentance and Repair*

We can never undo what we have done. We can never go back in time. We write history with our decisions and our actions. But we also write history with our responses to those actions. We can leave the pain and the damage in our wake, unattended, or we can do the work of acknowledging and fixing, to whatever extent possible, the harm that we have caused. Repentance—tshuvah—is like the Japanese art of kintsugi, repairing broken pottery with gold. You can never unbreak what you have broken. But with the sincere and deep work of transformation, acts of repair have the potential to make something new.

....

Because repentance is, I believe, in part, a kind of self-care. When we do the work, we give attention to our own broken places, our own reactionary impulses, our own careless ignorance. And it's a way of saying, "Hey, self, you need some attention. Let's give you some help in getting to the kind of person you want to become."

שיחות עבודה לוי כ"ט:י'-י"ב

(י) ומבואר מהערוך שמה שנוהגים לתקוע מאה קולות בראש השנה הוא כנגד המאה קולות של בכייה של אמו של סיסרא שבכתה כשבנה לא חזר ממלחמתו נגד בני ישראל [וכמו שכתוב "ותיבב אם סיסרא" (שופטים ה', כ"ח)]. וקשה טובא, מה השייכות בין הבכיות של אם סיסרא ותקיעת שופר בראש השנה?

(יא) ונראה לומר בזה, שבני ישראל צריכים כפרה מאחר שגרמו צער לאמו של סיסרא כיון שבנה נהרג מחמתם, ולכן המאה קולות בראש השנה [שהם בקול של בכי כמבואר בראש השנה (ל"ג ב')] מתקנים מה שפגמו בעולמות העליונים ע"י שגרמו לאם סיסרא לבכות כשבנה לא חזר ממלחמה.

(יב) ומכאן יש ללמוד עד היכן הדברים מגיעים, שאע"פ שאם סיסרא היתה נכרית, וכלל ישראל לחמו נגד סיסרא כדי להגן על עצמם, מכל מקום יש טענה על כלל ישראל במה שגרמו לה צער, וממילא צריכים לתקן דבר זה ע"י קול השופר בראש השנה.

Sichot Avodat Levi 29:10-12

The 'Arokh' explains that the custom of 100 blasts of the shofar is based on a tradition that claims Sisera's mother cried 100 whimpers when her son failed to return from the battle against Israel. This is difficult to understand. What is the connection between those cries and the shofar? It would seem to me that we (Jews) require atonement for having caused anguish to Sisera's mother. The cries of the shofar replicate those maternal tears, acting as a tikkun for the pain we caused.

From this practice we can see how deeply healing and tikkun must take place! Even an unavoidable and justified taking of life for self-

defense causes 'pain' and 'injury' that require healing.

12

שני לוחות הברית, עשרת הדברות, מסכת תמיד, נר מצוה צ'
אמרו רז"ל (עי' ברכות לב, ב. וב"מ נט, א) כל השערים ננעלו חוץ
משערי דמעה. על כן יעורר אדם עצמו ויראה שתפילתו תהיה
בדמעה...

ואף אם לפעמים אינו בוכה ממש, יהיה קול דברים שמדבר
בתפילתו יהיה בקול נמוך ונשבר כאלו היה בוכה...

Shenei Luchot HaBerit, Aseret HaDibrot, Tamid, Ner Mitzva 90

Our Rabbis said: "All gates are closed except the gates of tears"

(Talmud Bavli Bava Metzi'a 59a). Thus, one must awaken oneself
and see that one's prayers are tearful . . .

Even if sometimes one cannot truly bring oneself to tears, one's voice
during prayer, in vocalizing the words, should still be humble and
broken, as if one were crying...

13

ספר הזהר, אמור ל"ח:קצ"ג

וְכַד אֶתְעַר הָאִי שׁוֹפֵר וְכַד בְּנֵי נֶשֶׁא תִיבִין מִחֻטְאֵיהוֹן, בְּעֵינֵן לְנִגְדָא
קוֹל שׁוֹפֵר מִתְתָא, וְהָהוּא קָלָא סְלִיק לְעֵילָא, כְּדִין אֶתְעַר שׁוֹפְרָא
אַחֲרָא עֲלָאָה, וְאֶתְעַר רַחֲמֵי, וְאֶסְתְּלַק דִּינָא. וּבְעֵינֵן לְאַחֲזָאָה
עוֹבְדָא בְּשׁוֹפֵר, לְאַתְעַרָא שׁוֹפְרָא אַחֲרָא, וְלְאַפְקָא בְּהָאִי שׁוֹפֵר

לְתַתָּא, אֵינּוֹן קָלִי, לְאַתְזָאָה דְכָל אֵינּוֹן קָלִין דְלַעִילָא, דְכְלִילִין כְּלָהוּ
בְהָהוּא שׁוֹפָר עֲלָאָה, יִתְעָרוּן לְנַפְקָא.

Zohar, Emor 38:193

When this shofar awakens and when people turn away from their wrongdoings, we must sound the voice of the shofar below (on earth). That voice of the shofar rises above in order that the other shofar above awakens. And thus, Compassion awakens and Judgment is removed.

Matthieu Ricard, Buddhist Monk

<https://www.nytimes.com/interactive/2023/08/13/magazine/matthieu-ricard-interview.html?searchResultPosition=2>

It's not the best thing to say, but I can easily imagine wanting certain people to suffer. How are we supposed to deal gracefully with our polar opposites in a world that feels increasingly about polarities? I mean, the Dalai Lama could talk to Vladimir Putin all he wants, but Putin's not going to say, "Your compassion has changed me." Once, a long time ago, someone said to me, who is the person you would like to spend 24 hours alone with? I said Saddam Hussein. I said, "Maybe, maybe, some small change in him might be possible." When we speak of compassion, you want everybody to find happiness. No exception. You cannot just do that for those who are good to you or close to you. It has to be universal. You may say that Putin and Bashar al-Assad are the scum of

humanity, and rightly so. But compassion is about remedying the suffering *and* its cause. How would that look? You can wish that the system that allowed someone like that to emerge is changed. I sometimes visualize Donald Trump going to hospitals, taking care of people, taking migrants to his home. You can wish that the cruelty, the indifference, the greed may disappear from these people's minds. That's compassion; that's being impartial.

But why does compassion have to be universal? Because this is different from moral judgment. It doesn't prevent you from saying that those are walking psychopaths, that they have no heart. But compassion is to remedy suffering wherever it is, whatever form it takes and whoever causes it. So what is the object of compassion here? It is the hatred and the person under its power. If someone beats you with a stick, you don't get angry with the stick — you get angry with the person. These people we are talking about are like sticks in the hands of ignorance and hatred. We can judge the acts of a person at a particular time, but compassion is wishing that the present aspect of suffering and the causes of suffering may be remedied.

תְּקוּנֵי הַזֶּהָר כ"ו ב:ד'
דְּאִית הֵיכְלָא דְדַמְעָה,
דְּלִית לָהּ רִשׁוֹ לְמַפְתָּח
אֲלָא בְדַמְעָה,
וְאִית הֵיכְלָא דְנִגּוּנָא,

דְּלִית לָהּ רִשׁוֹ לְמַפְתָּח
אֶלָּא בְּגוֹנָא...

Tikkunei Zohar 26b:4

There is a palace of tears,
to which no one can gain entrance
except through crying,
and there is a palace of song
to which no one can gain entrance
except through song...

One of the customs of the month of Elul is sounding the shofar at the end of the morning prayer service, and there's even an echo of the shofar in another Elul practice, daily recitation of Psalm 27, which references וְבָחִי תְרוּעָה, offerings accompanied by teruah, joyous shouting. (If you're looking for a melody for this text, try [Aly Halpert's "Achat Sha'alti,"](#) which is based on Psalm 27:4.) This rising sound is meant to wake us up as much as it is meant to stir supernal realm.

עולת ראיה, שופר ג'

אשרי העם יודעי תרועה ד' באור פניך יהלכון. הספק אם
גנוחי גנח או ילולי ילילי"ל שיש ספק ביסוד התשובה, ובכלל
יסוד ההצלחה האנושית ביראת ד' והישרת הדרכים, אם העיקר
הוא ההשכלה ודעת האמת או העיקר הוא הרגש הישר. וכמו

שיש חילוק בהתחלת הדרך כן יש חילוק בתשובה. כי אם הרגש הטוב הוא יסוד ההצלחה, א"כ יסוד התשובה הוא תגבורת של רגשות הלב. ואם יסוד ההצלחה הוא ההכרה והדעת א"כ יסוד התשובה יהי" ג"כ ההסכמה הבאה מצד הדעת, והרגש טפל אליו. והנה גנוחי גנח בא ע"י חשבון, שנעצב על איזה דבר, אע"פ שאין הכאב דוחקו כ"כ, וזהו לעומת תשובה שמצד הדעת, אמנם כשהכאב דוחק באופן איום ונורא אז צועק מכאב הלב בילולי יליל, והוא נגד הרגש. והמעלה היותר שלמה היא שתבא התשובה מב' הענינים: מדעת, ותתגבר כ"כ עד ההרגש. והנה יש יתרון להרגש שמפני שהוא מרושם ברושם חזק הוא מתקיים, אבל כח הדעת כשלא נקבע כ"כ אינו בטוח שיתקיים. וזהו אשרי העם יודעי תרועה, תרועה שבתורה היא ג"כ שברים, ותרועת השברים היא ארוכה מצד גנוחי גנח בתשובת השכל. אשרי העם שמשברים את התרועה לגניחות קצרות של ילולי יליל, שהיא מורה על ההרגש, שהיא דבר טוב מפני שבאור פניך יהלכון. ומידרש נמי מסיפי' לרישי'. שבאור פניך יהלכון שיש להם דעת והכרה שלמה, שאור פני ד' הוא ההכרה והדעת, "כי באור פניך נתת לנו ד' אלקינו תורת חיים", א"כ באור פניך יהלכון ע"י הדעת ועם זה הם יודעי תרועה ושוברי התרועה לחוזק ההרגש, זוהי תשובה שלמה מכל צדדי' שתתקיים בודאוי. אשרי העם יודעי תרועה, שיודעים ומכירים את כח התשובה, הבא ע"י סגולת

התרועה, המתגלה בימי הרצון האלה, לתקון הלב בתשובה, וע"י ידיעתם והכרתם זו הם ממשיכים אותה גם אחרי שעברה מלפני עיניהם, וגם בככל השנה אור ד' לפניהם, להורות להם דרך החיים והטוב, ד' באור פניך יהלכון.

16

סוד ישרים, ראש השנה צ"ה:א'

ולהבין זה הענין שאנו למדין מאה קולות של שופר מהמאה פעיות של אם סיסרא ביתר ביאור. כי הנה מקור דין זה הובא בתוס' (ר"ה לג: ד"ה שיעור וכו') מביא בשם הערוך ערך עבר שנוהגין לתקוע מאה קולות נגד מאה פעיות דפעיא אמיה דסיסרא וכו'. וענינו דלמדנו בתקיעות שהתרועה היא יבבא מדמתרגמינן יום יבבא יהא לכון ובאמיה דסיסרא כתיב ותיבב וענין התרועה שהוא קול שבור ומופסק מלשון תרועם בשבט ברזל. וכן איתא בתרגום ומדייקא כי דקדוק הוא ג"כ שמדקדק הדבר בשכלו והשערתו לחלקו לפרטים והתפעלות הגוף ומשך אחר התפעלות והתרגשות הדעת ולכן במקום צער ופחד פתאום ר"ל שאין האדם מורגל בו כמו שמדקדק בדעתו במהירות נפלאה פן אינו כפי שמועתו ואיך נעשה כן מתפעל להוציא קול יבבא וכן הוא לשון דקדוק בש"ס (שבת קנב.). דוק בככי היינו שילעוס וידקדק ולכן נופל לשון יבבא על שניהם יחד וזה שמתרגם יום תרועה יום יבבא ומצינו לשון תרועה בפחד ג"כ (איוב ה') יריעו עלימו כגנב

היינו כשאדם מתפחד בשמעו שיחתור הגנב לגנוב יריע בקול תרועה מפחדו ומתרגמין מיבבין וענין אמיה דסיסרא לענין תקיעות שנודע שלש פעמים בזה"ק דמייתי שראית חלון הוא בחכמה מאמא דסיסרא (זה"ק תולדות קמ: בחקותי קיג בלק קפד) ובזה"ק (אמור צט) וסנטירא אתא ותבע דינא וכו' וההוא קלא סליק לעילא כדין אתער שופר אחרא וכו' והוא שהשופר סותם פיות המקטריגים ומלמד סניגוריא לזכות ישראל מה שמלמדים עליהם לסתום פיות א"ה המעיקים לישראל ומקטריגים מצינו שנקראו חלונות (זה"ק פקודי רנ.) אלין אינון קיימי לאשגחא תדיר על כל אינון מארי צערי דצערי לון שאר עמין ודרגין ואקרון חלונות והיינו דכתיב משגיח מן החלונות ושם (דף רנ:) וכד קב"ה אשגח על עלמא אסתכל באלין חלונות ובאלין חרכים וחייס על כלא וכדין כל ישראל תוקעין בהאי שופר וכו' זכאין אינון ישראל דאית לון עיטא בארעא וכו' יודעי תרועה מתברי האי תרועה (שם רנא.) והוא שהמקטריגים נקראו חלונות כדמצינו בעד החלון נשקפה וגו' ולעומת זה נותן השי"ת עצה לישראל לעורר רחמים שישגיח השי"ת מן החלונות הישועה והרחמים וידוע ששורש כל הקמים על ישראל יסוד מהתעוררות קטרוג וכדמצינו גבי בלעם שהזכיר עונותם וזהו דאיתא כאן בזה"ק (בלק שם) שגם בלעם צפצף ופעה שבעים פעמים ברוב כשפים להכחיש פמליא של מעלה ולהזכיר עונותם שבעין זמנין

צפצפו דא ודא וכו' ולהמבין בדברי חכמינו ז"ל יובן זה החילוק
שבלעם פעה שבעין זמנין ואמא דסיסרא מאה זמנין והחשבון
יעלה בצדק כי סיסרא בא בכח יותר גדול מבלק ובלעם כנודע
לבאי בשערי תורה עד שהוצרכו ללחום עמו הכוכבים ממסלותם
ולכן פעה אמו מאה פעיות שהוא רומז לעת צרה מהתעוררות
קטרוג וכדאיתא במס' שבת שכשאשה יולדת מתעורר קטרוג וכן
איתא במדרש רבה (אמור פ' כז) ופעלכם מאפע מאה פעיות
שהאשה פועה צ"ט למיתה ואחת לחיים וכן נדמה שם במדרש
מקרא זה ישראל נגד העכו"ם ולכן לבטל קטרוג מאה פעיות
תוקעין מאה קולות לעורר השגחה מן החלונות לעומת חלונות
המקטריגים כדאיתא בתזוה"ק (תיקון ו) איהו משגיח מן החלונות
דאתמר בהון חלו נא פני אל וכו' יעו"ש. וזהו ג"כ ענין ישוע שר
הפנים שנוזכר ביה"ר שבין התקיעות ונרמז מפסוק הוחילי לאלהים
כי עוד אודנו יי'שועות פני (ישעיה כ"ג) בכל צרתם לו צר
ומלאך פניו הושיעם ובזוה"ק (פ' וירא קכא:) וישא עיניו וירא
והנה איל אחר וגו' ומלאך פניו הושיעם דא שכינתא וידוע כי
האיל רומז לוהיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו':